

Llogaritë e Flukseve të Materialeve Mjedisore

Viti 2019

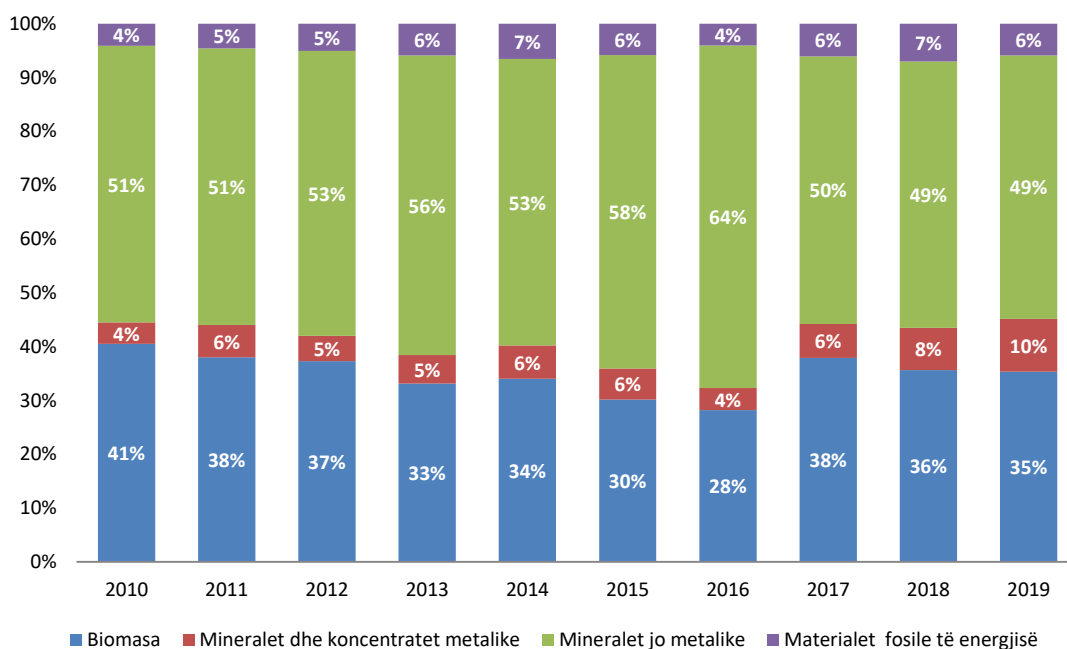
Tiranë, më 7 maj 2021: Në vitin 2019, lënda e parë e nxjerrë nga burimet e brendshme natyrore, e cila përfaqëson sasinë totale të materialeve që përdoren direkt në ekonomi, është rreth 21,9 milionë ton, duke shënuar një rënie me 2,1 %, krahasuar me vitin 2018. Struktura e burimeve të brendshme natyrore, tregon që produktet “minerale jo metalike” zënë rreth 49 %, “biomasa” 35 %, “mineralet metalike” 10 % dhe “materialet e energjisë fosile” 6 % të materialeve gjithsej.

Tab. 1 Burimet e brendshme natyrore

(mijë ton)

Viti	2015	2016	2017	2018	2019
Biomasa	7.970,0	8.066,5	8.164,1	7.970,6	7.747,5
Mineralet dhe koncentratet metalike	1.528,7	1.180,0	1.356,8	1.766,0	2.150,7
Mineralet jo metalike	15.380,5	18.062,5	10.593,3	11.074,6	10.742,5
Materialet fosile të energjisë	1.546,5	1.161,2	1.304,9	1.582,6	1.291,2
Gjithsej	26.425,7	28.470,1	21.419,1	22.393,8	21.931,9

Fig.1 Struktura e burimeve të brendshme natyrore

Shuma totale e importit të materialeve mjedisore në vitin 2019 ishte rreth 4,7 milionë ton, e cila krahasuar me vitin 2018 është 5,5 % më e lartë. Pjesën më të madhe e zënë produktet e “biomasës” me 1.474,4 mijë ton të shoqëruar nga produktet “minerale jo metalike” me 1.011 mijë ton. Më pas kemi produktet “materiale fosile të energjisë” me 976,4 mijë ton, “mineralet dhe koncentratet metalike” me 956,4 mijë ton dhe në fund “produkte të tjera dhe mbetjet e importuara” me 315,7 mijë ton.

Tab. 2 Importet e materialeve mjedisore

(mijë ton)

Viti	2015	2016	2017	2018	2019
Biomasa	1.233,9	1.369,5	1.378,4	1.465,3	1.474,4
Mineralet dhe koncentratet metalike	816,9	752,4	829,9	883,6	956,4
Mineralet jo metalike	810,5	770,4	954,9	905,9	1.011,0
Materialet fosile të energjisë	818,0	891,1	813,0	912,6	976,4
Produkte të tjera dhe mbetje të importuara	266,4	282,2	302,2	319,1	315,7
Gjithsej	3.945,7	4.065,6	4.278,4	4.486,5	4.733,8

Eksportet në vitin 2019 arritën një vlerë prej rreth 4,2 milionë ton, duke pësuar një rritje prej 7,5 %, krahasuar me vitin 2018. Ndikim më të madh në rritjen e eksporteve të materialeve mjedisore e kanë dhënë “mineralet dhe koncentratet metalike”, eksportet e të cilave shënuan një rritje prej 12,5 %. Gjatë vitit 2019 ka patur rritje të eksporteve për të gjitha kategoritë e tjera të materialeve mjedisore, përkatësisht “biomasa” me rreth 12,2 %, materialet fosile të energjisë me 11,2 % dhe “mineralet jo metalike” me 1,2 %.

Tab. 3 Eksportet e materialeve mjedisore

(mijë ton)

Viti	2015	2016	2017	2018	2019
Biomasa	333,3	331,2	369,1	373,5	419,3
Mineralet dhe koncentratet metalike	1.345,1	1.242,1	1.262,6	1.140,2	1.282,2
Mineralet jo metalike	1.232,3	1.266,4	1.459,0	1.475,0	1.493,0
Materialet fosile të energjisë	1.205,9	997,2	712,6	758,3	843,1
Produkte të tjera dhe mbetje të eksportuara	127,5	122,2	144,7	196,5	200,9
Gjithsej	4.244,1	3.959,0	3.947,9	3.943,5	4.238,4

Bilanci fizik tregtar i cili tregon diferencën midis importeve dhe eksporteve për të gjithë kategoritë e materialeve mjedisore arriti vlerën e rreth 495 mijë ton për vitin 2019, duke pësuar rënie me rreth 47,5 mijë ton, krahasuar me vitin 2018. Siç mund të vërehet në Figurën 2, produktet e “biomasës”, “materialeve fosile të energjisë” dhe “produktet e tjera dhe mbetjet” kanë bilanc tregtar pozitiv ndërsa produktet “mineralet jo metalike” dhe “mineralet dhe koncentratet metalike” kanë bilanc tregtar negativ, për vitin 2019.

Tab.4 Bilanci fizik tregtar

(mijë ton)

Viti	2015	2016	2017	2018	2019
Bilanci Fizik Tregtar	-298,4	106,6	330,5	543,0	495,4
Import	3.945,7	4.065,6	4.278,4	4.486,5	4.733,8
Export	4.244,1	3.959,0	3.947,9	3.943,5	4.238,4

Fig.2 Bilanci fizik tregtar

(mijë ton)

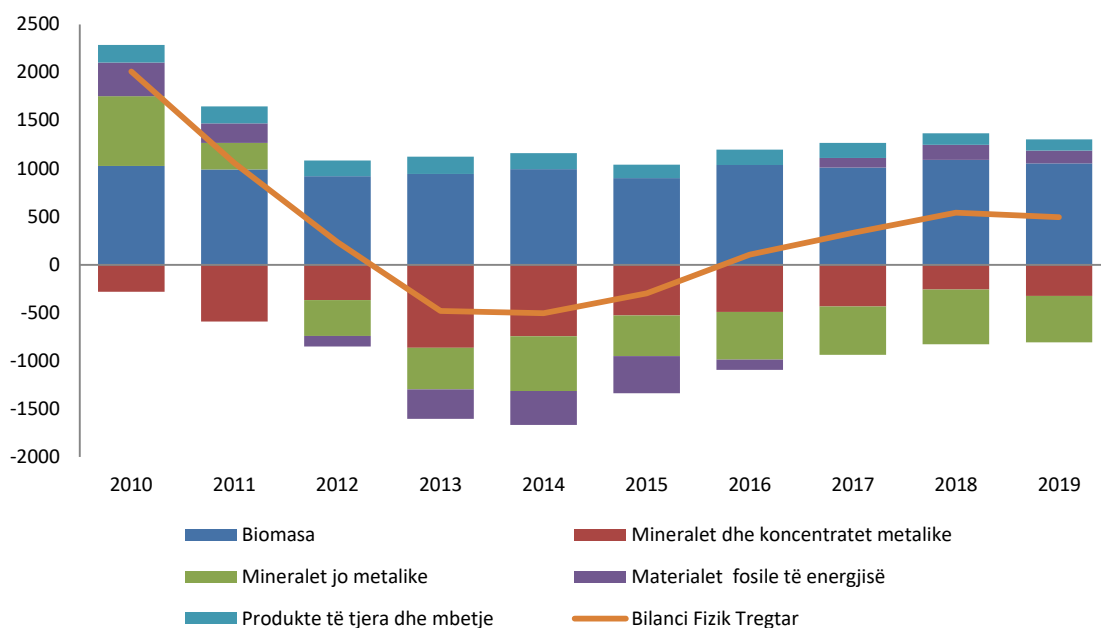

Tabela 5 tregon varësinë nga importi të metarieve mjedisore, e cila llogaritet si raporti ndërmjet importeve të materialeve mjedisore dhe inputeve direkte të materialeve (IDM) në ekonominë Shqiptare. IDM vlerësohet si shuma e materialeve të nxjerra nga burimet e brendshme natyrore dhe importeve të materialeve. Gjatë vitit 2019 varësia nga importi i materialeve u vlerësua në 17.8 %, duke shënuar një rritje prej 1,1 pikë përqindje, në krahasim me vitin 2018. Gjatë periudhës 2015 – 2019 varësia nga importi i materialeve është luhatur në kufijtë prej 12.5 % në vitin 2016, deri në 17.8 % në vitin 2019.

Në vitin 2019, materialet fosile të energjisë kishin varësinë më të lartë nga importi, me rreth 43.1 %, të ndjekura nga mineralet dhe koncentratet metalike me 30.8 %. Nga ana tjetër varësinë më të ulët nga importet e kanë mineralet jo metalike me 8.6 %, të ndjekura nga inputet e biomasës me 16 %.

Tab.5 Varësia nga importi i materialeve

(%)

Viti	2015	2016	2017	2018	2019
Biomasa	13.4	14.5	14.4	15.5	16.0
Mineralet dhe koncentratet metalike	34.8	38.9	38.0	33.3	30.8
Mineralet jo metalike	5.0	4.1	8.3%	7.6	8.6
Materialet fosile të energjisë	34.6	43.4	38.4	36.6	43.1
Gjithsej	13.0	12.5	16.6	16.7	17.8

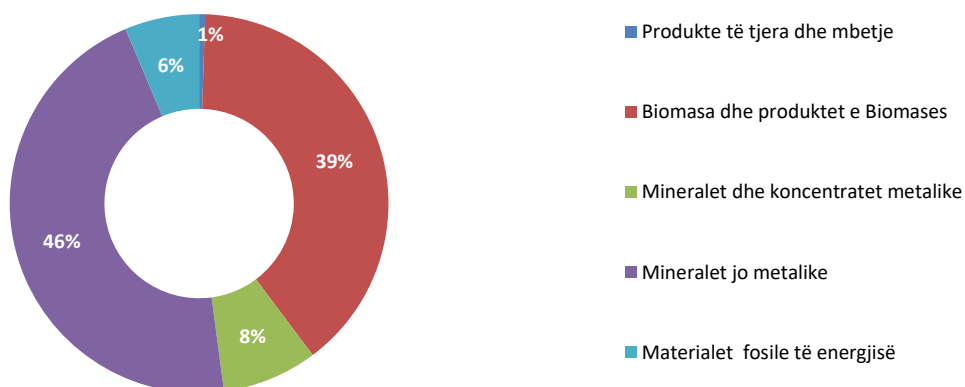
Përdorimi i brendshëm i materialeve mjedisore mat sasinë totale vjetore të lëndëve të para që nxirren nga mjedisi, duke marrë në konsideratë dhe bilancin fizik tregtar. Në 2019, përdorimi i brendshëm i materialeve mjedisore arriti vlerën e rreth 22,4 milionë ton, 2,2 % më pak, krahasuar me vitin 2018. Sipas strukturës së tij shohim që pjesën më të madhe të përdorimit të brendshëm të materialeve mjedisore e zënë “mineralet jo metalike” me 45,8 %, më pas vijnë produktet e “biomasës” me 39,2 %, “mineralet dhe koncentratet metalike” me 8,1 %, “materialet fosile të energjisë” me 6,4 % dhe “produkte të tjera” me 0,5 %.

Tab.6 Përdorimi i brendshëm i materialeve mjedisore

(mijë ton)

Viti	2015	2016	2017	2018	2019
Biomasa	8.870,60	9.104,80	9.173,50	9.062,40	8.802,50
Mineralet dhe koncentratet metalik	1.000,50	690,3	924,1	1.509,40	1.824,90
Mineralet jo metalike	14.958,80	17.566,50	10.089,20	10.505,50	10.260,50
Materialet fosile të energjisë	1.158,60	1.055,10	1.405,30	1.736,90	1.424,60
Produkte të tjera dhe mbetje	138,9	160	157,5	122,5	114,8
Gjithsej	26.127,30	28.576,70	21.749,60	22.936,80	22.427,30

Fig.3 Struktura e përdorimit të brendshëm të materialeve mjedisore, 2019

Përdorimi i brendshëm i materialeve mjedisore në raport me popullsinë u vlerësua në 7,9 ton / banor, duke shënuar një rënie të lehtë prej 0,1 ton / banor, krahasuar me vitin 2018, kur kjo vlerë ishte rreth 8 ton / banor.

Tab.7 Përdorimi i brendshëm i materialeve mjedisore në raport me popullsinë

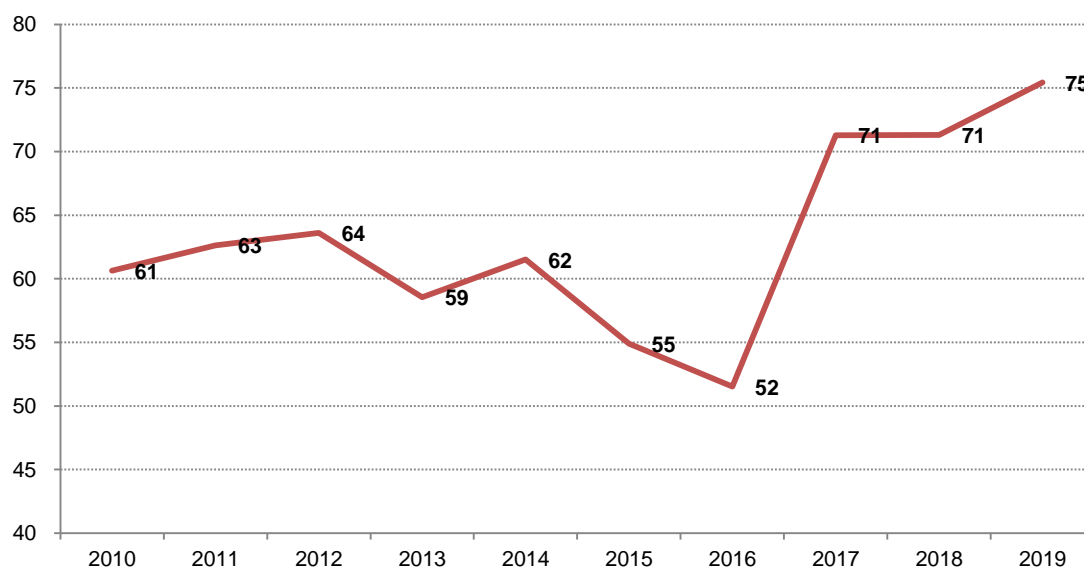
(ton / banor)

Viti	2015	2016	2017	2018	2019
Biomasa	3,1	3,2	3,2	3,2	3,1
Mineralet dhe koncentratet metalike	0,3	0,2	0,3	0,5	0,6
Mineralet jo metalike	5,2	6,1	3,5	3,7	3,6
Materialet fosile të energjisë	0,4	0,4	0,5	0,6	0,5
Produkte të tjera dhe mbetje	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0
Gjithsej	9,1	9,9	7,6	8,0	7,9

Figura e mëposhtme paraqet produktivitetin e burimeve në ekonominë Shqiptare për periudhën 2010 – 2019. Produktiviteti i burimeve llogaritet si raporti ndërmjet prodhimit të brendshëm bruto dhe përdorimit të brendshëm të materialeve mjedisore. Ky raport përfaqëson shumën e Lekëve të gjeneruara nga ekonomia e vendit për çdo kilogram material mjedisor të përdorur. Në vitin 2019, produktiviteti i burimeve arriti vlerën prej 75 Lekë / kg, duke shënuar një rritje prej 4 Lekë / kg, krahasuar me vitin paraardhës.

Fig.4 Produktiviteti i burimeve 2015 - 2019

(Lekë / kg)

Metodologjia

Llogaritë e Flukseve të Materialeve Mjedisore është një nga modulet e Llogarive Ekonomike në Mjedis. Qëllimi i tyre është integrimi i informacionit mjedisor në një mënyrë koherente me sistemin qendror të Llogarive Kombëtare.

Llogaritë e flukseve të materialeve mjedisore ka për objekt kryesor të përshkruaj lidhjen midis ekonomisë vendase dhe mjedisit natyror. Ajo përfshin sasinë totale të burimeve natyrore dhe produkteve të përdorura në ekonomi, në mënyrë direkte në prodhimin dhe shpërndarjen e produkteve dhe shërbimeve, ose indirekt përmes nxjerrjes së materialeve të cilat do të përdoren për prodhim.

Këto të dhëna janë subjekt rishikimi. Për më shumë referohu: <http://instat.gov.al/al/dokumentimi/cil%C3%ABsia-statistikore/>

Disa nga kategoritë kryesore dhe indikatorët kryesorë të llogarive të flukseve të materialeve mjedisore janë:

Biomasa

Biomasa përfshin materialet organike jo fosile me origjinë biologjike. Sipas përkufizimeve të Llogarive të Flukseve të Materialeve Mjedisore, lënda e parë e nxjerrë nga burimet natyrore përfshin të gjithë produktet bujqësore, peshqit dhe kafshët e gjuetisë. Blegtoria dhe produktet blegtorale (si p.sh qumështi, mishi, vezët) nuk përfshihen në këtë kategori.

Mineralet metalike dhe mineralet jo metalike

Mineralet metalike dhe mineralet jo metalike të përpunuara dhe të pa përpunuara janë dy grupe kryesore në kategoritë e materialeve mjedisore, sipas përkufizimeve të Llogarive të Flukseve Materiale Mjedisore, që përbëhen nga prodhimet e minierave, industria e ndërtimit dhe mineralet industriale.

Materialet Fosile të Energjisë

Përfshijnë burimet e naftës dhe materialet e tjera fosile të energjisë që janë formuara në të kaluarën gjeologjike, nga biomasa. Ato përfshijnë lëndet e ngurta, lëngjet dhe gazet.

Lënda e parë e nxjerrë nga burimet natyrore

Lënda e parë e nxjerrë nga burimet natyrore përfshin sasinë vjetore të lëndëve të para (me përjashtim të ujit dhe ajrit) të nxjerra nga mjedisi natyror për t'u përdorur në ekonomi, për qëllime ekonomike.

Përdorimi i brendshëm i materialeve mjedisore

Përdorimi i brendshëm i materialeve mjedisore mat shumën vjetore të lëndëve të para të nxjerra dhe të përdorura në ekonominë kombëtare, plus të gjitha importet fizike, minus të gjitha eksportet fizike.

Bilanci i Fizik Tregtar

Bilanci fizik tregtar është i barabartë me importet fizike minus eksportet fizike.

Varësia nga importi i materialeve (VI): llogaritet si raport i importeve mbi inputet direkte të materialeve (IDM), në përqindje. Termi 'varësia nga importet e materialeve' tregon shkallën në të cilën një ekonomi mbështetet në importe për të përmbushur nevojat e saj për materiale. Varësia nga importet e materialeve nuk mund të jetë negative ose më e lartë se 100%. Vlerat e barabarta me 100% tregojnë se nuk ka patur nxjerrje nga burimet e brendshme natyrore gjatë vitit të referimit.

$$VI = \frac{\text{Importe}}{(\text{Burimet e brendshme} + \text{Importe})}$$

Produktiviteti i burimeve përcakton një tregues që pasqyron PBB-në e gjeneruar për njësi të burimeve të përdorura nga ekonomia.

Burimi i të dhënave

Te dhënat e përdorura për Llogaritë e flukseve të Materialeve Mjedisore kanë burim të dhëna administrative të marra nga Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural (MBZHR), Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore (AKBN), Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore (AMBU), Instituti i Statistikave (INSTAT) etj.

Metodologjia e përdorur për llogaritjen e tyre është bërë në përputhje me rregulloren (BE) Nr 691/2011 mbi Llogaritë e Flukseve të Materialeve Mjedisore dhe manualeve të Eurostat.